ILMATIETEEN LAITOS
METEOROLOGISKA INSTITUTET
FINNISH METEOROLOGICAL INSTITUTE

LAUSUNTO

3.4.2024

Maa- ja metsätalousvaliokunta
Eduskunta

Asia: E 10/2024 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto - EU:n vuoden 2040 ilmastotavoite sekä eteneminen kohti ilmastoneutraaliutta vuoteen 2050 mennessä

Ilmatieteen laitos pitää esitystä pääosin kannatettavana. EU:n 2040-tavoitteiden tulee olla johdonmukaisia ja linjassa 2050 tavoitteen kanssa. Puhtaalla energialla ja päästöttömällä teknologialla tulee olla iso rooli EU:n tavoitteiden saavuttamisessa. Tämä antaa myös kilpailuetua globaaleilla markkinoilla. Linjattujen nettopäästöjen-vähennysten saavuttaminen 2040, hiilineutraalius 2050 ja hiilinegatiivisuus sen jälkeen vaatii myös merkittävien uusien teknisten nielujen kehittämistä ja käyttöönottoa.

Kansallisen kasvihuonekaasuinventaarion maankäyttö- ja maataloussektoreiden päästö- ja hiilinielulaskentaa olisi kehitettävä EU:n ilmastotavoitteiden tarpeita varten. Inventaarion olisi huomioitava päästövähennyksiin ja hiilinielujen kasvattamiseen tähtäävät toimet nykyistä kattavammin ja yksityiskohtaisemmin ja samalla olisi edettävä kohti peltolohkokohtaista ja metsäkuviokohtaista laskentaa. Peltojen laskennassa tämä koskee koko hiilitaseen ja päästöjen laskentaa, joka tehdään nykyisin ELY-keskuksittain satotilastojen perusteella. Metsien laskennassa tämä koskee maaperän ja eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatuksen vaikutusten laskentaa. Nämä parannukset takaisivat sen, että ilmastotoimet näkyisivät inventaariossa täysimääräisinä ja maanomistajakohtaisina. Maanomistajakohtainen laskenta mahdollistaisi nykyistä tehokkaamman ilmastotoimien ohjauksen ja saavutettujen tulosten kohdistamisen oikealla tavalla. Lisäksi peltolohkokohtainen ja metsäkuviokohtainen on edellytys vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden kehittymiselle.

Maanpinnalta käsin tehtävän, aktiviteettiperustaisen kansallisen kasvihuonekaasu-inventaarion lisäksi on panostettava ilmakehästä käsin tehtävän, ilmakehän satelliittimittauksiin perustuvan kasvihuonekaasujen arviointijärjestelmän kehittämiseen. Satelliittimenetelmät ottavat merkittäviä kehitysharppauksia lähivuosina uusien laukaistavien satelliittien ansiosta. Parantuvien satelliittimittausten hyödyntämisessä olisi kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että menetemällä saataisiin mahdollisimman luotettavia kansallisia arvioita. Lisäksi on ymmärrettävä menetelmän eröt ja yhteneväisyyden aktiviteettiperustaiseen kasvihuonekaasu-inventaarioon.

Ilmastotavoitteissa korostetaan maatalouden ruoantuotantotehtävää ja ruokaturvaa. Kivennäismaapeltojen maaperän nykyisen vähenenvän hiilitrendin pysäyttäminen ja kääntäminen maaperän hiilivaraston kasvuksi on kansainvälisten arvioden mukaan globaalisti merkittävä ilmastonmuutoksen hillintätoimi, joka poistaa hiilidioksidia ilmakehästä. Tämä muutos parantaisi myös ruokaturvaa, sillä samalla lisääntyvä maaperän orgaanisen aineen määrä parantaa peltojen sietokykyä ilmastonmuutoksen

vuoksi lisääntyviä sään ääri-ilmiöitä vastaan ja parantaa siten satovarmuutta tulevaisuuden muuttuvassa ilmastossa.

Lopuksi on syytä todeta, että 2/3 globaalista ilmasto-ongelmasta liittyy fossiilisten polttoaineiden käyttöön, noin 10 % troppisten sademetsien hävittämiseen ja noin 20 % metaaniin, jota vapautuu trooppisilta suoalueilta, riisinviljelystä ja nautakarjan pidosta. Ilmastokysymystä ratkottaessa on hyvä pitää mielessä yhteiskuntien kokonaisintressit, maankäytössä ja maataloudessa myös liittyen ruokaturvaan, talouteen ja työllisyyteen.

Ei-mielekkäiksi koetut ilmastotoimet voivat pidemmällä tähtäimellä johtaa kielteiseen ilmastokehitykseen demokraattisissa maissa. On mahdollista, että maltillisilla ilmastotoimilla saavutetaan pidemmällä tähtäimellä paras lopputulos ilmaston kannalta.

Petteri Taalas
pääjohtaja
Ilmatieteen laitos